

OJĀRS SPĀRĪTIS

UGĀLES
EVANĢĒLISKI
LUTERISKĀ BAZNĪCA

94349

UDK 726(474.3) (091)

Sp 164

Izdevējs Ugāles evaņģēliski luteriskā draudze ©, 2005

Teksta autors O.Spāritis ©, 2005

Dizains Inga P. TTIDC

Druka SIA Talsu tipogrāfija

Raita Strautmaņa, Ojāra Spāriša un Jāņa Kalniņa fotogrāfijas

Draudze pateicas Laimdotai Junkarai un Jānim Kalniņam par

līdzdalību grāmatas tapšanā

Tulkojusi Dana Heiberga

ISBN 9984-19-793-x

2005-3

L649

L
224

OJĀRS SPĀRĪTIS

UGĀLES EVANĢĒLISKI
LUTERISKĀ BAZNĪCA

UGĀLES MUIŽA, TĀS ĪPAŠNIEKI

Latvijas Nacionālā
bibliotēka

Viens no Ziemeļkurzemes skaistākajiem miestīņiem – Ugāle – ir sens kuršu apdzīvots pilsnovads, kurš pēc vienošanās ar vietējām ciltīm jau 1253. gadā iedalīts Kurzemes bīskapam. Pēc netiešām norādēm uz baznīcas esamību, jau viduslaikos te atradusies neliela koka kapella. Reformācijas un Teitoņu ordeņa sabrukuma gaitā trīs atsevišķos zemes gabalos sadalīto katolisko Kurzemes bīskapiju tās pēdējais bīskaps Johans fon Minhauzens (Muenchhausen) pārdeva Dānijas karalim Fridriham II. Tā dēvētajā Piltenes apgabalā viņš izdalīja Zlēku un Laidzes muižas, kurās ietilpa arī Ugāle, un 1561. gadā piešķīra īpašumā Ulriham Bēram – Sāremas bīskapijas pārvaldnieka Dītriha Bēra dēlam. Par patstāvīgu muižu Ugāle izveidota 17. gadsimtā, Ulriha Bēra (1608.–1667.) laikā atdalot to no Laidzes muižas. Tad arī ierīkota saimniecība un vienlaikus ar kungu namu uz Āzenes lopu muižas pusi no koka uzcelta arī jauna koka baznīca.

Pēc pēdējā Ēdolē dzimušā fon Bēru dzimtas pārstāvja Ulriha fon Bēra (dz. 1923.g.) sniegtajām ziņām, ap 1860. gadu vecais kungu nams nojaukts un jau drīz – 1870. gadā dzimtas rokās bijis projekts jaunas, reprezentatīvas pils būvei. Taču tā dažādu apstākļu dēļ nav uzsākta. Fon Bēru dzimtas atzara dzīvei Ugālē tika piemērotas divas taisnā leņķī savienotas muižas ansambļa ēkas, kas pēc pārbūves kļuva par pieklājīgu mājokli ar 17 istabām. Ar nelielām izmaiņām šī muižas dzīvojamā ēka ir saglabājusies līdz mūsdienām.

Lai gan viduslaikos Kurzemes bīskapija bija pilnīgi patstāvīga feodāla valstiņa, 1561.gadā izveidojoties ar Kurzemes hercogistei, sākās centieni pievienot agrākos bīskapa valdījumus hercoga zemēm. Tie nepalika bez sekām – kopš 16. gadsimta trešā ceturkšņa Kurzemes hercogistē par vienīgu un valdošo konfesiju tika apstiprināts luterānisms. Jau pirmais hercogs Gothards Ketlers 1567. gadā rosināja muižu īpašniekus celt savos īpašumos jaunus

dievnamus, tāpēc drīz visā hercogistē sākās liela rosība. Nepilnos simt gados Kurzemes luterāņu draudzes ieguva gandrīz 70 jaunas baznīcas. Vairākās vietās veco, pussabrukusī koka dievnamu vietā muižu īpašnieki uzcēla staltas mūra baznīcas.

UGĀLES BAZNĪCA UN TĀS CĒLĀJI

Ugāles baznīcas cēlājs ir toreizējais muižas īpašnieks Johans Bērs (1661.–1707.), pēc kura iniciatīvas jau 1693. gadā sākās priekšdarbi vērienīga mūra dievnama būvei. Baznīcas celtniecība sākās 1694. un tika pabeigta 1697. gadā. Pēc fon Bēru dzimtas arhīvā atrastajām ziņām var secināt, ka baznīcas tapšanā ievērojama loma bijusi celtniecības vadītājam Joahimam Šeinekam. Viņš ir radījis Kurzemes baroka dievnamiem raksturīgu vientelpas būvi, kurā plaša draudzes telpa ir vienmērīgi sapludināta ar trapeceveida altārdaļu. Namdara pienākumus uzņēmis galdnieks Heinrihsens. Draudzes telpu sedz mūrēta mucas velve, kas nodrošina lielisku akustiku un rada iespaidīgas, plašas un gaišas zāles iespaidu. Griestu velves jo īpaši grezno apmetumā atdarinātās diagonālribas. Iekļūt baznīcā iespējams, ejot cauri triumfa arkai līdzīgai durvju ailai dievnama rietumu gala sienai piebūvēta torņa korpusa pamatā. Torņa sānos ir atsevišķa ieeja, kur kāpņu tornis ved pie ērģelēm un zvana. Lidzenajā Ugāles ainavā baznīcu jau no liela attāluma pamanāmu dara tās augstā torņa smaile un stāvais divslīpju jumts ar sarkanu dakstiņu klājumu. Baznīcas ziemeļu puses sienai piebūvētā nelielā sakristeja ar vējtverī nodrošina mācītājam ērtu telpu ļaužu pieņemšanai.

Kā vairumam tā laika baznīcu, arī zem Ugāles baznīcas ir bijušas kapenes, kur apglabāti Ugāles muižas īpašnieku ģimenes locekļi. Kā

liecina 2004. gada vasarā veiktie pētījumi, tā ir bijusi telpa ar pusapaļu velvi, šķērsām baznīcai no sienas tieši zem kanceles, iespējams, līdz pretējai sienai. Jāpiemin, ka jau 1772.gadā Krievijas cariene Katrīna II izdeva pavēli, ar kuru aizliedza baznīcās veikt apbedījumus, kas Kurzemē gan stājās spēkā tikai pēc tās pievienošanas Krievijas impērijai 1795. gadā. Kapenes ir aizbērtas jau 20 gadsimta sākumā.

Māksliniece Laimdota Junkara ir pierakstījusi ilggadējās Ugāles baznīcas atslēgu glabātājas Babetes Rasas, kuru visi Ugālnieki un baznīcas apmeklētāji pazina kā Betijas tanti, un amatnieka Jāņa Krēbsa stāstījumus.

Aiz kancele pirmās logs pa labo roku nav tāds kā citi, durvis - tur tā eja. Ērbs, amatnieks, restaurējs, aizmāts. Apakšā ir liķkambaris. Ir taisni, kas ir redzējuši. Vairāki zārki ir iekšā, bet kas viņi zin, kas viņi ir, neviens nezina. Stāsta, kas redzējuši - puikas grūduši iekšā. Ērbs visu aizmūrē ciet, vēdināms nav - notiks nelaimes gadījums. Zlēkās ir vēdlodziņi un labi stāv. Ugālē nav. Krēbs labāk visu ko zin pa to baznīcu, pa tām ejām - visu mūžu bijis amatnieks.

Zibens iespēra, jā, tai torni Latvijas laikā un tad to baznīcu remontēja. Es nau izdibinājs, kad tie krāsainie stikli aizgāja neziņā. Tad Ērbs

aizmūrējis tajā reizē visu ciet. Un aizmūrējis arī to pagrabu ciet. Mazie lodziņi, Zievads stāstījis - viens bāzis galvu iekšā un beigās saucis, lai velk viņu ārā, ka slikts gaiss paliek. Jā! Un tad ir tas Ērbs visu aizmūrējis ciet.

Stāsta, kad te leļpus baznīcā iet uz kultūras nam, turpat tānī pusē vīri strādājuši pie baznīcas. Sēdējuši un ēduši pusdiens un viens esot teicis, lai iet projām, lai nesēž viņam virs'. It kā bijuši veci kapi.

(**Babete Rasa** - L. Junkarai, 1987.)

Es zināju to, mans brālēns Rās Kārlis garākā augumā, tad es bi tāds neliels puika. Un remontēja to baznīcu un krāsoja to ārpusi un apmetumu remontēja un tā, un tad bi vaļā tie lodziņi pie zēm no veikal puses. Es turēju pie rokām to Ras Kārlī un laidu iekšā pa to lodziņi un viņš nevarēj zemi sniegt un tad bi jālaiž atpakaļ - viņš netika tur iekšā. Viscaur apakšā ir lodziņi tai baznīcai. Un remontēj to grīdu virs tām pagrabi velvēm. Vietām i biežāk smilšu kārt sabērt' un vietām plānāk un ta' bi tās smiltis nosēdušās jeb izbīrušās tad uz pagraba. Grīda bi slikta, ta' to lauza vaļā - to grīd un veda smiltis, pat ar zirgiem brauca iekšā. Un tad kreisā pusē no durvīm bi tāds zārkokfāgs, no dēļiem tāds. Un apakšā

1.att. Ugāles mācītājmuiža

ta i bijus eja lejā - trepes uz pagrab, bet es to neesmu redzējis. Un ta' tos lodziņus aizmūrēja apakšā. Ja grib tikt, ta' jālauž vaļā...

(Jānis Krēbss - L. Junkarai 1988.)

Vienlaikus ar baznīcas celtniecību, muižu īpašnieku pienākums bija radīt ekonomisko bāzi mācītāju algošanai darbam savās draudzēs, kas bieži bija divvalodīgas. Mācītāja pienākums bija apkalpot muižnieka dzimtu, tās locekļiem sniegtot garīgo aprūpi vācu valodā. Savukārt, dievkalpojumi un sakramenti zemniekiem tika nodrošināti latviešu valodā. Tādēļ muižnieki bija ieinteresēti piesaistīt savās draudzēs pastāvīgam darbam izglītotus dvēseļu ganus. Viņu atalgošanai tika radītas ievērojamas saimnieciskas vienības - mācītājmuižas, kas nodrošināja šim sabiedriskajam slānim pienācīgus ienākumus, pašus mācītājus uz vairākām paaudzēm piesaistot dvēseļu kopšanas darbam muižu draudzēs. Ugāles mācītājmuiža atrodas apmēram 2 kilometrus uz dienvidaustrumiem no baznīcas. Tā ir bijusi 106 ha liela. Mācītājmuižas ienākumus palielināja tai piešķirtās trīs zemnieku saimniecības ar kopējo apstrādājamo platību 250 ha. Pati ēka ir skaista 18. gadsimtā celta vienstāvu ķieģeļu garenbūve ar Kurzemei raksturīgajiem pusšļauptiem gala zelmiņiem un 19. gadsimta beigās piebūvētu lieveni. Apjomīgs manteļskurstenis muižas iekšienē liecina par arhaisku telpu plānu un vaļēja pavarda esamību dūmainsajā virtuvē. Bet plašās istabas ar dēļu grīdu un gaišiem logiem radīja mācītāja sociālajam statusam atbilstošu dzīves komfortu.

2.att. "Kristus pie krusta" - skulptūru grupa altāra vidusdaļā.

BAZNĪCAS INTERJERS ALTĀRIS

Dievnama plašā iekštelpa ir vienmērīgi piepildīta ar vienā laikā tapušiem iekārtas priekšmetiem: altāri, kanceļi, patronāta un draudzes soli, ērgelēm. Tomēr katrai no šīm sastāvdaļām ir sava konstruktīvā uzbūve, forma un rotājums, savs mākslinieks. Kokā grieztais altāris, kancele un patronāta sols ir viena meistarā rokās darināti. To gatavošana pabeigta vienā laikā ar baznīcas celtniecību - 1697. gadā. Uzmaniģis vērotājs altāra retablā varētu saskatīt proporciju un formas līdzību ar Rīgas Sv. Pētera baznīcas portāliem, kurus akmeņi kalis tēlnieks Johans Daniels

3.att. Altāris Tēlnieks J.D.Šauss, 1697. gads.

Šauss ar palīgiem. Tāda pati, uz draudzes pusi izvīrītā, podestūra, kolonnu balstīts antablements ar liektas formas frontonu, sarežģīta rakursa skulptūrām sānu nišās, kas raksturīgi Sv. Pētera baznīcas portāliem, kā arī 1902. gadā nojauktajam Rīgas Sv. Jēkaba baznīcas altārim. Ugāles altāra retablu vainago divu kolonnu pāru balstīta otrā stāva izbūve, ko pārsedz divu spirāles formas volūtu veidots frontons un Kristus augšamcelšanās skulptūra virsotnē. Melnā pamatkrāsā krāsoto altāri svinīgu, svētku un muižniecības dievkalpojumu krāšņumam atbilstošu dara lielais zeltīto kolonnu un akanta ornamentu īpatsvars, kā arī krāsoto un zeltīto skulptūru iestarpinājums klasiski arhitektoniskās uzbūves konstrukcijā. Kā norāde uz laicīgās varas patronātu baznīcā uztverams palmu zaru ietvertais kronis pirmo stāvu vainagojošajā frontonā. Savukārt vizuālu vieglumu otrā stāva konstrukcijā rada ovālais izgriezums, kurā iestiprināts staru vainags jeb glorijs ar Svētā gara simbolu – balodi – centrā.

Īpaša uzmanība veltāma altāra retabla skulpturālajam rotājumam. Tā simboliskais centrs veltīts Dieva dēla moku pilnānai nāvei pie krusta, kurā kā traģiskā pārdzīvotuma liecinieki piedalās Kristus māte un evaņģēlists Jānis. Šo centru kokgriezējs J.D.Šauss veidojis kā triumfa arkas vidusdaļu, kuras augšpusē iestiprināts krusts ar monumentalizētu Kristus skulptūru. Pie mirušā Kristus kājām kreisajā pusē ar sāpēs sažņautām rokām attēlota Marija – Kristus māte. Pa labi no krusta – ar mirušā skolotāja ķermenim pievērstu skatu novietota evaņģēlista Jāņa tēls. Lai kāpinātu baroka stila konstrukcijas dinamiku, tēlnieks un kokgriezējs J.D. Šauss ir meistarīgi risinājis retabla pirmā stāva uzbūvi – izvīrnot uz priekšu divas kolonnas, pa kreisi un pa labi no krucifiksa grupas izveidojis divas ar gliemežnīcas ornamentu rotātas nišas. Lai emocionāli uzsvērtu ciešanu tēmu, Pestītāja moku pilnā ceļā atgādnēi retabla sānu nišās ievietotas divas

kailā, šaustītā un zaimotā Kristus skulptūras. Tajās Kristus attēlots ar atlētisku augumu, kura galvenais ekspresijas līdzeklis ir stāja, galvas pagrieziens sāņus un daiļrunīgi žesti. Ķermeņa atveidojums koka skulptūrās jau pēc gludās virsmas apstrādes atgādina darbu akmeni, bet gaišpelēkais krāsojums vēl vairāk pastiprina līdzību ar marmoru. Retabla pirmā stāva antablementa stūros redzam vēl divas pilnā apģērbā attēlotas, domājams, Kristus skulptūras – viena ar krustu rokās, kā Golgātas ceļu ejot, otra – ar draudzei vērstu skatu un līdzcietības žestā uz priekšu pastieptām rokām. Virs altāra otrā stāva antablementa redzamas divu guļošu eņģeļu skulptūras ar palmu zariem rokās, bet pašā retabla virsotnē starp šīm skulptūrām novietots triumfējoša Lieldienas rītā augšamcēlušā Kristus tēls.

4.att. Altāra skulptūra "Šaustītais Kristus"
J.D. Šauss, 1697. gads.

5.att. Kanceles jumta apakšpuse ar Svētā Gara atveidu, J.D. Šauss, 1697. gads.

KANCELE

Luteriskajā dievkalpojumā vienlīdz nozīmīga vieta ir gan liturģijai, kuru vada no altāra, gan Dieva vārdiem, ko sludina no kanceles. Šādā nolūkā pie baznīcas ziemeļu sienas draudzes telpas kreisajā pusē izveidots vairāku sarežģītas konstrukcijas iekārtas priekšmetu ansambļis. Vistuvāk pirmajām solu rindām paceļas monumentāla kancele, kuras daudzskaldņu podiju balsta kokā griezts un zeltīts Mozus tēls. Mozus tur savās rokās divas tāfeles ar baušļu numuriem, kā tradicionāli mākslā tiek attēloti tā dēvētie bauslibas galdiņi. Saskaņā ar luterāņu uzskatiem, Vecā derība tiek vērtēta tikai kā pasaules radīšanas un jūdu tautas vēstures liecība, bet Jaunā derība tiek uzskatīta par īstā un patiesā Dieva dzīves un darbu dokumentu. Šis salīdzinājums ir arī kanceles mākslinieciskās koncepcijas pamatā.

Mozus kā Vecās derības praviētis un likumu zinātājs uz savas galvas tur konstrukciju ar Kristus mācekļu skulpturālajiem atveidiem.

6.att. Kancele, 1697. gads.

Sarežģītos rakursos attēlotās nelielās apustuļu skulptūriņas ir meistariģi koktēlniecības paraugi. Katrā kanceles uzejas margas un sānu sienu pildīnā starp vītām kolonnām ievietota pa vienu skulptūrai bagātīgi drapētā antikizēta fasona tērpā. Kanceles apakšējo malu papildina kokgriezuma konsoles ar enģeļu galviņām un plastiskām akantu lapām. Virs mācītāja galvas pacēlas masīvs kanceles jumts, kuram ir arī skaņas reflektora un atbalss slāpēšanas funkcija. Akantu lapu vainagā ieskaitais baloža tēls zem kanceles jumta atgādina par pastāvīgo Svētā Gara klātbūtni draudzē un ikvienā mācītāja teiktajā vārdā. Savukārt kanceles jumtu veido palmas lapām līdzīgu akantu lapu piramīda, kuras virsotnē, sēdot uz zili krāsotu mākoņu gubas, kokgriezumā darināta Dieva Tēva – Pasaules radītāja skulptūra. Lai nebūtu nekādu šaubu par skulptūras ikonogrāfisko piederību, tēlnieks to attēlojis ar svētīšanas žestā paceltu labo roku, kreisajā turot zili krāsotu lodī – Kosmosa un vienlaikus Zemes simbolu. Latvijas

mākslā ar J.D. Šaua rokrakstu var sastapties vēl arī Dikļu kancelē. Tai gan ir līdz apaļai toskāniskai kolonnai vienkāršots podija balsts un arī pildīņus atdalošās kolonnas ir virpotas apaļas. Taču apustuļu skulptūru dinamiskajās pozās un konsoļu kokgriezumos nešaubīgi var pazīt Rīgas tēlniecības skolas darinājumu.

Kanceles uzeja sākas ar monumentālu portālu, kurš, pavērsts ar fasādi pret draudzes telpu, padara mācītāja ienākšanu dievnāmā īpaši svinīgu un triumfējošu. Portāla konstrukcija sastāv no divām korintiskām kolonnām, kuras balsta trisstūra frontonu ar pārrāvumu vidū. Vēl 1964. gadā tajā atradusies ligzdā sēdoša pelikāna skulptūra – kristīgās cilvēkmīlestības un pašaieliedzības simbols. Frontona abās malās kā krāšņi ziedi piestiprināti kokā grieztī un zeltīti granātāboli – simbols nemitīgi pieaugošai kristiešu draudzei un Dieva vārda auglīgajam spēkam, kas līdzīgi sēklai krit kristīgas draudzes sirdīs.

7.att. Apustuļa skulptūra
kanceles korpusā,
J.D. Šauss, 1697. gads.

8.att. Dieva Tēva skulptūra
kanceles jumta galā,
J.D. Šauss, 1697. gads.

9.att. Dikļu baznīcas kanceles podijs,
J.D. Šauss, 1698. - 1699. gads.

PATRONĀTA SOLS

Aiz portāla kā horizontāli izstiepta loža atrodas patronāta sols. Tā altārim pavērsto priekšsienu papildina trīs Kristus mācekļu skulptūras, kurām nepietika vietas kanceles pildīnos. Vaļējo logu, kas ļauj patronāta solā sēdošajiem muižniecības pārstāvjiem lūkoties uz altāra zonā un draudzes telpā notiekošo, krūšu augstumā norobežo profilēta dzega un virs galvas – ar akanta lapu joslu rotāta jumta malas frīze. Jumtu balsta divas slaidu proporciju kariatīdas – Latvijas baroka mākslā reti sastopams klasiskā mantojuma tēls.

10.att. Patronāta sols, J.D. Šauss, 1697. gads.

EPITĀFIJA JOHANNESAM SIMONIM

Johannes Simonis

Mustae Filius

Mysterys ac Symmystis Dicatus

Maximae Spei indolis Optimae

Bellus Hercle Puer

O mea Bellis

Generosissimis qui Erat Amabilis

Unicuique Affabilis

Ac Ad Studia Habilis

Morti Ast in Exorabilis

Cupidus Aptus Bibendis Fontibus Aonidum

Comis Semper

Serius Saepius

Austerus Nunquam

Natus Aera Christi MDCCI Mense Maio

Renatus Mense Eodem Die Mercur /

Ante Fest Pentec

Denatus Proh Dolor Anno Saluatoris MDCCX

Mense Octobr Die Solis

Sileamne Jam An Eloquar

Heu Me Miserum

Lues Eheu Pestifera Absorbuit Ipsum

Antharax Ohe Malignum

Submersit Filiolum

In Ipsa Flore Amolitur Florem Bellissimum

Atra Sane Parenti Dies

Ast Clarior Gnato

Dominus in Excelsis Ad Excelsa Vocat

Johannem

Ipsa Die Dominica

Aurora Vix Illuxit

Dum per Viam Leti

Tenerrimi Simonis Animam

Ad Autohtones Collicos Duxit Fatale Lethum

O Nuntium Nunquam Loetum

Abi Mi Fili

A Patre ad Patrem

Te tenet Aula Nitens Nos Lacrymosa Dies

Mortalis Ecce Johannes

Immortalitas tibi Parta

Nec Ulla Gaudiis Tuis Intercessura Aegritudo

Vade Juvenis Optime Vade

In Loca Ubi Nec in Aeternum Senesces

Colonaria Commutasti Cum Coelicolis

Gratulor tibi in Doloro

Doleo ex Amore

Sileo Prae Angore

Tu vero Exoptatisime Vale Vale

Dominare Astris

Cohortem Sanctorum Saluta

Meque Breviter Expecta

***

Mnemonicum Haec Moestissima

Moestissimum Posuit...

***

Johannes Simoni,

Musta (priestera) dēls,

Brīnišķīgākais un viscildenākais, cienījamais.

Vislielākās cerības, apdāvināts ar vislabāko.

Patiesi, skaists zēns.

Ak, mans skaistais,

Viscēlākais, kas bija mīļš

Un vienīgais laipns

Un mācībās veikls

Bet nāvei piekāpīgs.

Dzīvespriecīgs un gaidīts pie Aonīdu avotiem,

Vienmēr jautrs,

Nopietns biežāk,

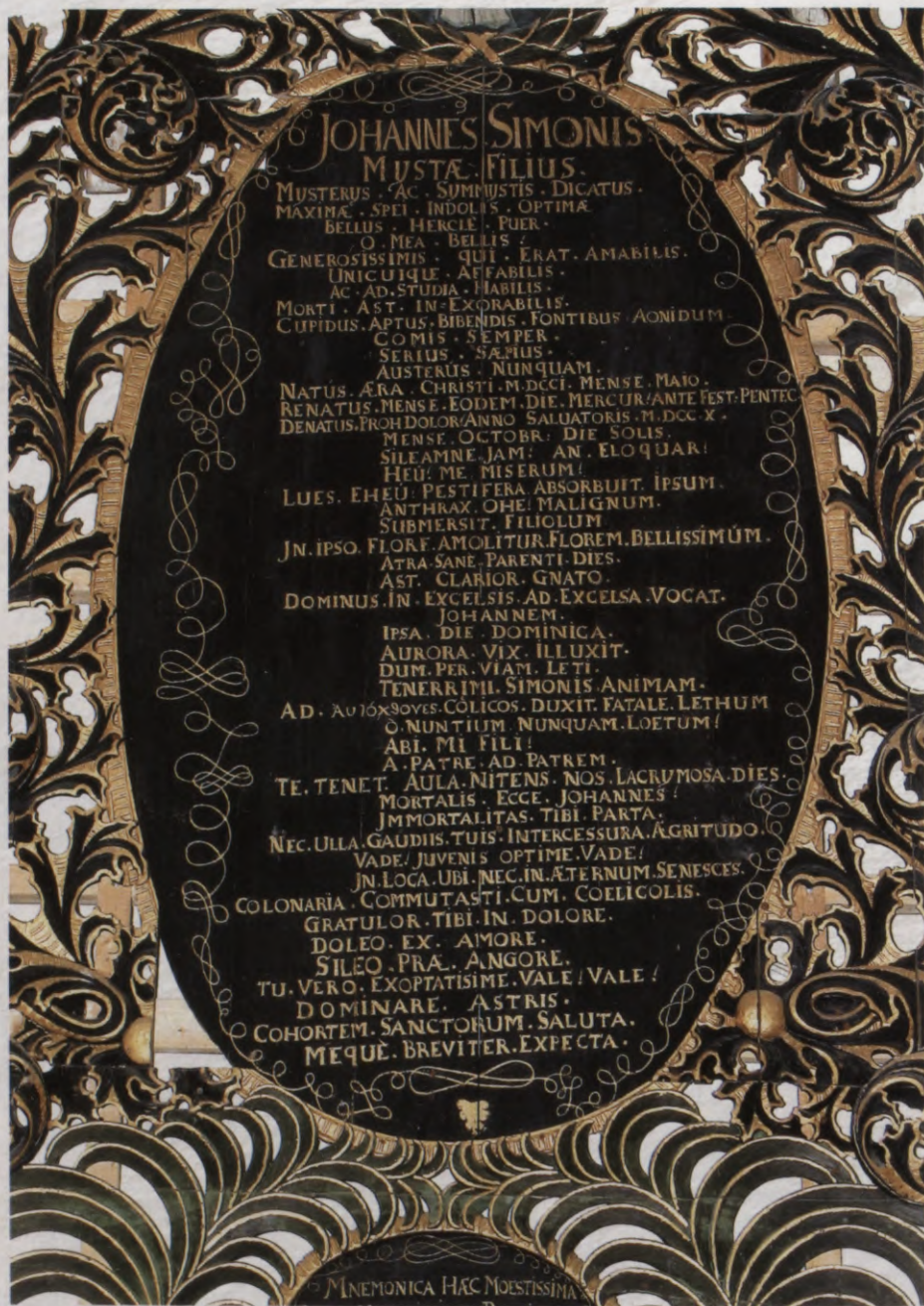
Skarbs nekad.

Dzimis Kristus ēras MDCCI maija mēnesī

Atdzimis tanī pašā mēnesī Merkura dienā pirms

Vasarsvētkiem.

Miris, ai, sāpes! Pestītāja MDCCX gadā

11.att. Epitafija Johannesam Simonim. Darināta 1711. gadā.

Oktoobra mēnesī Saules dienā.

Vai lai tagad klusēju, vai lai izkļiedzu?

Mēris, ak vai! Postīgais aprija viņu.

Kvēlošas ogles, ai, kaitība,

Pazudināja dēliņu.

Pašā ziedoni aizveda projām ziedu visskaistāko.

Tiešām, tumša diena tēvam,

Bet gaisāka dēlam.

Kungs augstībā aizsauc augstumos Johannu

Pašā Kunga dienā

Rītausma tikko svīda,

Kad pa Lētas ceļu

Vismaigā Simona dvēseli

Liktenīgais Lētiētis veda uz dzimtajām debess
mājām

Ak, vēstnesi, nekad neatgriezies.

Aizej, mans dēls,

No tēva – pie Tēva.

Tu uzturies skaistajā pazemes valsībā, mēs
- asarainajā dienā,

Skat, mirstīgais Johannes,

Tev radīta nemirstība!

Nekāda slimība vairs nekavēs tavus priekus.

Ej, jaunekli vīslabākais, ej,

Uz vietu, kur mūžībā nenovecosi,

Stāvot zemnieku vidū pamīšus ar debess
iemitniekiem.

Sveicinu tevi sūpēs,

Skumstu mīlestībā,

Klusēju nomāktībā.

Bet tu, vismiļotais, sveiks, sveiks,

Valdi zvaigznēs.

Sveicini svētajo pulku

Un manis drīz sagaidi.

***

Šo piemiņas zīmi skumjāko

Licis visskumjākais...

Virs kanceles uzejas pie baznīcas ziemeļu
sienas atrodas kokā griezta epitāfija, kādas
17.– 18. gadsimtā bieži novietoja pie dievnamu

sienām gan draudzes locekļu un mācītāju,
gan labdaru piemiņai. Līdz mūsu dienām
saglabājusies epitāfija ir savdabīgs baroka
laikmeta modes pieminekļis Ugāles mācītājam
Francim Joahimam Simonim, kurš draudzē
darbojies no 1699. līdz 1711. gadam un viņa
pārāgri mirušajam dēlam. Bojā gājuši kokā
grieztu akantu spirāļu fragmenti abos sānos,
medaljons ar memoriālo tekstu epitāfijas
apakšā, kā arī lauru vainagā ieskaits mācītāja
portrets kompozīcijas augšdaļā. Toties nebojāts
ir sagābājies interesants literārs dokuments –
liela izmēra medaljons ar latīņu valodā sacerētu
memoriālu veltījumu 1710. gadā Lielajā mērī
mirušajam mazgadīgajam mācītāja dēlam
Johannesam Simonim. Epitāfijas teksts ir emo-
cionāla raudu dziesma, ko tēvs velta savam
dēlam. No retorikas un poētikas viedokļa epitā-
fijas teksts ir ārkārtīgi savdabīgs valodas kul-
tūras pieminekļis, kurā tēva un dēla dialogi
atgādina no antīkās literatūras aizgūto stilis-
tisko paņēmieni – dzīvo un mirušo vai dvēseļu
sarunas. Epitāfija atklāj baroka kultūras
tradīciju – bagātīgi piepildīt literāro tekstu
ar krāšņiem salīdzinājumiem un metaforām,
kā arī paradumu rotāt teksta laukumu ar
kaligrāfiskām vinjetēm.

12.att. Draudzes soli. 17. gadsimta beigās.

ĒRĢELES

13.att. Ērģeles. Meistars K.Ranejs, 1700 - 1701.gads, kokgriezējs M. Markvarts, 1697 - 1700.gads

Ugāles baznīcas interjerā ērģeles ir viens no oriģinālākajiem un vērtīgākajiem inventāra priekšmetiem. Instruments atrodas četru koka kolonnu balstītā balkonā virs ieejas baznīcā, aizņemot visu draudzes telpas gala sienu. Balkonā pie instrumenta var nokļūt pa atsevišķām durvīm no ārpuses. Neparasts ir ērģeļu izskats. Ne vienu, ne arī otru iekārtas priekšmetu nav skārusi krāsotāja ota, tāpēc katrs baznīcas apmeklētājs var apbrīnot no gaiša priedes koka izgatavoto balkonu un no iedzeltenas liepas darinātos kokgriezumus instrumenta fasādē. Lielais mēris 1710.-1711. gadā aizrāva nebūtībā lielāko daļu Kurzemes iedzīvotāju – gan māksliniekus, gan vienkāršos cilvēkus. Uz vairākiem gadu desmitiem hercogistes saimnieciskajā dzīvē iestājās apsūkums. Ērģeles palika nenokrāsotas, šī instrumenta kokgriezumiem mūsdienās kalpojot par unikālu paraugu galdnieka un kokgriezēja darba tehnikas un meistarības izziņai.

Pēc būtības baroka laika ērģeles ir vairāku atsevišķu instrumentu mehāniskis apvienojums. Lidz ar to katrai ērģeļu daļai, vāciski sauktai *Werk*, ir savs skanējuma raksturs. Tāpēc baroka ērģeļu atsevišķās daļas, lai uzsvērtu to skanējuma atšķirības, centās novietot pēc iespējas attālināti. Galvenā daļa, ko vācu valodā sauc *Hauptwerk*, ir vislielākā un skanējumā spēcīgākā, tādēļ to parasti iebūvē instrumenta centrā un tas parasti ir spēlējams no augšējās klaviatūrās jeb manuāla. Mazāko daļu Ziemeļvācu un Austrumprūsijas ērģelbūvētāji centās novietot ērģelniekam aiz muguras pie pašas balkona malas, tādēļ tas saukts par „aizmugures pozitīvu” – *Rückpositiv*. Šis aizmugures jeb „rikpozitīvs” atrodas draudzei daudz tuvāk, līdz ar to tas ir ideāli piemērots mācītāja un altārdaļā stāvošā kora pavadīšanai. Tas ir spēlējams no apakšējā manuāla. Ar kājām spēlējamās daļas jeb pedāla stabules lielākās baznīcās novietoja majestātiskos sānu torņos, mazākās baznīcās, kā Ugālē, tās vienkārši novietotas aizmugurē pie sienas.

Tādejādi arī vizuāli ērģeles sastāv no it kā divām daļām – galvenās fasādes, aiz kuras slēpta lielāka daļa stabuļu un balkona margas priekšpusē pārkares formā izveidotas ērģeļu mazākās daļas – rikpozitīva. Kompozicionālās uzbūves ziņā abas ērģeļu daļas ir līdzīgas. No instrumenta fasādes plaknes izvirzītie trīs stabuļu torņi atgādina it kā smagnējas, ar kokgriezuma skulptūrām un ornamentiem blīvi apkrautas kolonnas, kas grupētas piramidālā kompozīcijā. Ērģeļu fasādes gludās daļas veidotas kā mēbeļu pildīņi ar dažāda lieluma skanošu stabuļu rindām viduci un grezni aplikatīvām augļu un lapu virtenēm to malās. Gan lielākajai, gan mazākajai ērģeļu fasādei, stabuļu torņu augšgalā atrodas saskanīga lieluma muzicējošu ēnģeļu skulptūras. Lielā prospekta centrālā stabuļu torņa virsotnē novietota ērģļa skulptūra, kas ar īpašu virvju pievadu ļauj ērģelniekam ar paminu kustināt ērģļa spārnus. Rikpozitīva vidējā stabuļu torņa virsotnē novietota kokā griezta ēnģeļa skulptūra, kurai ērģelnieks ar pievadmechānisma palīdzību var cilāt roku ar takts zizli. Savukārt zvaigzni pie ēnģeļa – kapelmeistara kājām griež vēja rotors.

14.att. "Ēnģelis ar takts zizli" - Rikpozitīva virsotnes skulptūra.

Ērģeļu dispozīcija

II manuālis - Hauptwerk CDE - c³

1. Principal 8' prospektā
2. Bordun 16'
3. Hollfloit 8'
4. Quintaton 8'
5. Octav 4'
6. Rohrfloit 4'
7. Quinte 3'
8. Waldfloit 2'
9. Octav 2'
10. Terz 1 3/5'
11. Mixtur 3f
12. Zincke 8'

I manuālis - Rückpositiv CDE - c³

1. Principal 4' prospektā
2. Floit 8'
3. Blockfloit 4'
4. Salicional 4'
5. Gemshorn 2'
6. Quinte 1 1/3' (?)
7. Sedecima 1'
8. Vox humana 8'

Pedālis CDE - e¹

1. Subbass 16'
2. Gedackt 8'
3. V.di Gamba 8'
4. Octav 4'
5. Quinte 3'
6. Octav 2'
7. Popsaune 16'
8. Trompete 8'

15.att. Ērģeļu spēles galda fragments.

Abu – gan lielā, gan mazā ērģeļu prospekta sānos pievienoti malu rotājumi ar kuplu akanta lapu spirālēm. Virs baznīcēnu galvām šķietami milzīgo instrumentu pavisam viegli uz saviem spārniem nes trīs lidojoši enģeļi. Šāds teatrālisms ar kustīgu skulptūru, enģeļu orķestra iesaistījumu muzikālā pārdzīvojuma kuplināšanai un dekoratīvisms pārspilēti sulīgu augļu, ziedu un lapu kompozīcijās ir raksturīgs tikai augstā baroka kultūrai, kas nepazīna nedz mēra, nedz robežu efektu radīšanā.

Skaisto Ugāles baznīcas ērģeļu abu prospektu tēlnieciskā un ornamentālā dekora autors ir Ventspils kuģu būvētavā nodarbinātais kokgriezējs Mihaels Markvarts (Marquardt). Jau 1697. gadā viņš ir saņēmis rokasmaudu par ērģeļu prospekta kokgriezumiem. Darbu pie vizuāli izteiksmīgās un ar kustīgām skulptūrām papildinātās ērģeļu fasādes M. Markvarts pabeidza vienā laikā ar instrumenta būves meistarū – 1700. gadā.

Divu manuāļu instrumentu ar 28 stabuļu reģistriem 1700. gadā darinājis Liepājā dzimušais

16.att. "Enģelis ar flautu" - Ērģeļu prospekta skulptūra.

17.att. Ērģļa skulptūra ērģeļu prospekta vīrotnē.

ērģeļbūves meistars Kornēlijs Ranejs (Rhaneus). Par to liecina instrumenta iekšienē ielīmētā vizītkarte: „CORNELIUS RHANEUS / me fecit Anno 1700”. Taču ļoti iespējams, ka instruments ticis izgatavots Kuldīgā, kur atradusies meistara darbnīca. Sākotnēji K. Ranejs uzbūvējis divu manuāļu instrumentu bez pedāļu balsim. Šādi instrumenti 17.-18. gadsimtu mijā bija ļoti izplatīti Austrumprūsijā. Bet jau 1701. gadā ērģeļbūves meistars papildinājis instrumentu ar astoņiem pedāla reģistriem. Par šo pārbūvi liecina instrumenta vējlādē ielīmēta etiķete ar gadskaitli „1701”. Gaisu piegādā četras lielas, tornī novietotas ķīļveida plēšas. No tipoloģiskā viedokļa instruments pārstāv tā dēvēto Dancigas tipu, kas bija kopīgs protestantiskajai Kurzemes hercogistei un Austrumprūsijai – divām luterīcijas salīnām Polijas – Lietuvas karalistes ielenkumā. No Ziemeļvācijā pazīstamajām Hamburgas tipa ērģelēm, kas pārsvarā bija ar taisnstūra fasādi, kastveida instrumenti, šo ērģeļu grupu atšķir lielāka barokāla dekoratīvitate, piramidāla arhitektonika, teatrālisms. Ugāles ērģeļu konstrukcijās un skanējumā atrodam Eiropas dienvidzemju – Itālijas un Francijas ērģeļbūves iespaidus: lielāku pamatreģistru skaitu, stīgu instrumentus atdarinošus reģistrus, maigāku visa instrumenta kopskaņu.

18.att. Dievgalda kauss ar patēnu. Sudrabkaļi E.Panks, E. Dannenbergs, 17.gadsimta beigas.

0302020080

DIEVGALDA TRAUKI

Ugāles baznīca ir bagāta ar dārgiem un grezniem dievgalda traukiem. Privāto muižu ļaudīm celtajām baznīcām to īpašnieki un bagātākie draudzes locekļi pa laikam mēdza dāvināt ievērojamu sudrabkaļu darinājumus, ar kuriem rotāja altāri un apkalpoja dievgaldniekus, kā arī veica citus sakramentālos rituālus. Pateicoties fon Bēru dzimtai, draudze mūsdienās var lepoties ar vairākiem Latvijas mērogā izciliem mākslas priekšmetiem.

Saskaņā ar baznīcas noteikto kārtību, cilvēka dzīvi visagrākajā bērnībā iezīmē kristības rituāls, ar kuru draudzei tiek pievienots jaundzimušais kristietis. Lai šo rituālu darītu iespaidīgāku, bērna kristīšanas ūdenim iegādājās īpašu šķīvi, kas aizvietoja kopš viduslaikiem pazīstamo masīvo, uz grīdas novietojamo kristāmtrauku. Ugāles kristību ūdenim paredzētais šķīvis ir paliela izmēra sudraba bļoda, kuras malu rotā fon Bēru un fon Firksu dzimtu ģerboņi ar gravētiem dāvinātāju vārdu uzrakstiem. Teksts skan: Johan Beer Königlicher Piltnischer Landrath, Anna Catharina Firks, Anno 1699. Savukārt šķīvja vidū nezināmais sudrabkalis iegravējis skaistu ainavu un tās fonā ainu, kurā Jānis Kristītājs kristī Jordānas upē iekāpušo Jēzu.

19.att. Kristāmtrauks. 1699.gads.

20.att. Fon Bēru un fon Firksu dzimtu ģerboņi uz kristāmtrauka malas.

Dievgalda kauss – Kuldīgas meistara Everta Panka 17. gadsimta beigās darināts kalta un cizelēta sudraba izstrādājums ar lietu detaļu aplikāciju un kausa iekšpuses zeltījumu. Atbilstoši baroka formu stilistikai kausa kātu rotā sudrabā kaltas akanta lapas un spārnotu zēravu galviņas. Komplektā ar kausu ir arī dievmaizišu šķivis – patēna – sudrabkaļu meistara E. Dannenberga darbs. Tā rotājums izpaužas ar iekšpuses zeltījumu un apli iegravētu krustu uz šķīvīša malas.

Lai mācītājam būtu iespējams no jauna piepildīt kausu, dievgalda laikā uz altāra atradās kanna ar vīnu. Ugāles draudzei ir piederējusi sevišķi grezna vīna kanna no sudraba, kas kā ievērojama kultūras vērtība 1983. gadā nodota glabāšanā Rundāles pils muzejam. Ugāles draudzei šo kannu 1742. gadā savas 1700. gadā ar Bauskas Rātes locekļa Klāsa Johana Reimersa māsu notikušās kāzu dienas piemiņai dāvinājis Jelgavas superintendants Aleksandrs Grēvens. Kannas korpusa malu rotā veltījuma uzraksts: Alexander Gröven Superintendents Past. Pr. Mit. Anna Catarina Reimers Anno 1742. Šī par dālderu jeb monētu kannu sauktā sudraba šedevra autors ir ievērojamais Jelgavas sudrabkalis Josts Hermanis Glandorfs. Tā ir uz trim

21.att. Vīna kanna. Sudrabkalis J.H. Glandorfs, 1742.gads.

22.att. Ugāles baznīcas dievmaizišu trauki. Pa kreisi 18. gadsimtā, pa labi 1670. gadā dāvinātās kārbiņas

lodveida kājām novietota cilindriskas formas kanna, kuras sānos un uz vāka iestrādātas pavisam 15 Tiroles, Zviedrijas, Nīderlandes, Polijas – Lietuvas karalistē un vairākās Vācijas grāfistēs 16.-17. gadsimtā kaltas monētas.

Lai no viena dievkalpojuma līdz nākamajam uzglabātu dievmaizītes, mācītājam nepieciešams īpašs trauks. Parasti dievmaizītes jeb oblātas uzglabāja no sudraba darinātās kārbīnās ar zeltītu iekšpusi. Kā nezināma Augsburgas sudrabkaļu meistara darbs, šāda kārbīņa atrodas arī Ugāles draudzes lietošanā. To 1670. gadā dāvinājis Verners Vilkens, kuram ar šo dievnamu, acīmredzot, saistījusies kāda personiska attieksme. Apaļas formas kārbīņas vāku rotā gravēts uzraksts: *Werner Wilcken schenket dieses Gott uz Eheren in der Ugalischen Kirchen In Nahmen Jesu Anno 1670.*

Galvenās svētvietas – altāra – greznošanai Ugāles draudze izmanto 1743. gadā Kēnigsbergā izgatavotos divus liela izmēra svečturus. Ap 70 centimetru augsto sudraba svečturu autors ir Kēnigsbergas sudrabkalis Zāmuels Grēve (*Gräwe*). Šos rokoko stila svečturus rotā bagāts rievējums, kas tos dara īpaši skaistus.

Mūsdienās mazāk, bet agrāk ļoti plaši dievkalpojumu noslēgumā Ugāles baznīcā ticis izmantots no sudraba skārda izgatavots ziedojumu trauks – gara kāta galā piestiprināms vāzes vai maisiņa formas priekšmets. Ziedojumu vācējs šo trauku pastiepa preti ikvienam no solos sēdošajiem baznīcēniem, kurš savu līdzdalību kolektē apliecināja ar skaļu monētas iesviešanu. Šo astoņpadsmitā gadsimta otrajā pusē kalto 15 centimetrus augsto ziedojumu trauku papildina fon Bēru dzimtas alianses ģerbonis. Ļoti ticams, ka tas ir saistīts ar kādu mūsdienās nezināmu, bet dzimtas vēsturei nozīmīgu notikumu.

23.att. Altāra svečturi. Sudrabkalis Z. Grēve, 1743. gads.

24.att. Altāra krucifikss.
19. gadsimta vidus.

UGĀLES DRAUDZĒ KALPOJUŠIE MĀCĪTĀJI

- Johans Geikens (Geiken), 16... g. - 1699.g.*
Francis Joahims Simonis (Simonis), 1699. - 1711.g.
Joahims Kīns (Kühn), 1711. - 1721.g.
Karls Kristofs Villemsens (Willemsen), 1722. - 1725.g.
Mihaels Martini (Martini), 1725. - 1734.g.
Maģistrs Johans Fridrihs Šulcens (Schulzen), 1734. - 1744.g.
Ādams Valentīns Hartišs (Hartisch), 1748. - 1760.g.
Fridrihs Gothards Kīns (Kühn), 1761. - 1790.g.
Adjunkts Kristofs Vilhelms Kīns (Kühn), 1789. - 1790.g.
Kristofs Vilhelms Kīns (Kühn), 1790. - 1803.g.
Jakobs Ludvigs Kīzs (Kühz), 1805. - 1833.g.
Karls Blēze (Bläse), 1834. - 1855.g.
Johans Fridrihs Karpinskis (Karpinsky), 1856. - 1871.g.
Fridrihs Vilhelms Ādolfs Boitners (Beutner), 1872. - 1885.g.
Vilhelms Konrāds Rusts (Rust), 1886. - 1895.g.
Ernsts Fridrihs Freibergs (Freiberg), 1896. - 1912.g.
Rūdolfis Gurlands (Gurland), 1914. - 1919.g.
Vikārs Fridrihs Dīterss (Deeters), 1921. - 1932.g.
Kārlis Dzenis, 1932. - 1934.g.
Vikārs Oskars Blumbergs, 1937. - 1954.g.
Roberts Jaunzems, 1936.g.
Oskars Blumbergs, 1937. - 1954.g.
Kārlis Eglītis, 1955. - 1964.g.
Edgars Krūmiņš, 1965. - 1976.g.
Jānis Dorbe, 1977. - 1989.g.
Jānis Kalniņš, 1990. - 1999.g.
Uģis Brūklene, no 1999.g.

UGĀLE EVANGELICAL LUTHERAN CHURCH

The Lutheran church built between 1694 and 1697 in the Ugāle Manor Estate founded in the 17th century in the North part of Kurzeme, is one of the most distinguished cultural monuments of national importance in Latvia, mainly owing to its richly decorated baroque interior. The church complex comprises an altar decorated with woodcarvings, patrons desk, chancel, pews, an epitaph dedicated to Johannes Simon, the late son of the parish parson Franz Joachim Simon and an outstanding instrument from the baroque epoch – an organ richly decorated with woodcarvings.

The church itself is a typical example of the 17th century church architecture deployed in Kurzeme Dukedom at the time, with an elevated tower head and a trapezium-shaped altar section integrated in the parish room. The altar complemented by a luxurious retable, the chancel and the patrons desk was made in 1697 by a sculptor from Riga, Johan Daniel Schau. The solemn effect created by the altar has been achieved by complementing the retable with a fourfold sculptural cast of the Christ in various episodes of sufferings and anguish. The railings of the noblemen's pew and those of the chancel are decorated by apostles' sculptures, and the chancel is supported by a truly remarkable image of Moses. Above the chancel, on the north wall of the church there is an epitaph dedicated to the parson's late son Johannes Simon, who died during the plague epidemic in 1710, and to whom an unknown author has devoted mournful lines of sorrow and sympathy in Latin.

Yet the main treasure, owing to which Ugāle Church has become an internationally recognized tourist destination, is the organ consisting of two manuals and 28 pipe registers; it was made in 1700 by Cornelius Rhaneus, an organ craftsman, who was born in Liepāja but spent much of his working life in Kuldīga. In 2004 - 2005 the organ underwent an authentic renovation. Its ornamental front section or the prospectus decorated with splendid woodcarvings was made in the period 1697 - 1700 by Michael Marquardt, one of the most distinguished representatives of Ventspils school of sculpture.

During church services and religious celebrations, for decorating the altar and serving the sacraments Ugāle parish uses a number of truly fine silverwork and other items of applied arts created by Latvian silversmiths. For these items as well as for everything else that has been created over several centuries to enhance the solemn magnificence of this church, tribute is paid to the most prosperous members of Ugāle parish and the former owners of Ugāle Manor Estate – the founder of the church - the representatives of the von Beer family.

- Picture 1 *Ugāle parson's manor – house*
- Picture 2 *"Christ on the cross" – sculptural group at the middle section of the altar*
- Picture 3 *The altar. Sculptor J.D. Schau, 1697*
- Picture 4 *Altar sculpture "Torment of Christ", J.D. Schau, 1697*
- Picture 5 *Lower side of the chancel roof with the cast of the Holy Spirit*
- Picture 6 *The chancel. 1697.*
- Picture 7 *Apostle's sculpture incorporated in the chancel's main body, J.D. Schau, 1697*
- Picture 8 *Sculpture of the Lord at the top of the chancel's roof, J.D. Schau, 1697*
- Picture 9 *Podium of the chancel of Dikļu church, J.D. Schau, 1698 -1699*
- Picture 10 *Patrons desk, J.D. Schau, 1697*
- Picture 11 *Epitaph dedicated to Johannes Simon, 1711*
- Picture 12 *Parish pews, late 17th century*
- Picture 13 *The organ. Made in 1700 – 1701 by organ craftsman C. Rhaneus. Woodcarvings made by Michael Marquardt, 1697-1700.*
- Picture 14 *"An angel with a baton" – sculpture at the top of the Rückpositiv*
- Picture 15 *Fragment of the organ keyboard*
- Picture 16 *"An angel with a flute" – a sculpture incorporated in the organ prospectus*
- Picture 17 *An eagle's sculpture at the top of the organ prospectus*
- Picture 18 *A cup for Lord's Supper with patina. Silversmiths – E.Panks and E.Dammenbergs, late 17th century*
- Picture 19 *Christening cup, 1699*
- Picture 20 *Coats of arms of Von Beer and Von Firks families on the christening cup*
- Picture 21 *Wine pot. Silversmith J.H. Glandorf, 1742*
- Picture 22 *Communion trays of Ugāle church. On the left – closed trays made in 18th century, on the right – trays made in 1670.*
- Picture 23 *Altar candlesticks. Silversmith Z.Grēve, 1743*
- Picture 24 *Altar crucifix. Middle 19th century*

Ugāles evaņģēliski luteriskajā baznīcā
dievkalpojumi notiek
svētdienās, plkst.11.00.

Mācītājs – Uģis Brūklene,
tālr.3673716, 9116662,
e-pasts: uģis.bruklenes@lutheran.lv

Baznīcas atslēgas atrodas pie
Rudītes Gailītes, tālr. 9946570

Sponsors:

www.laksi.viss.lv
Tāl.: 9 417199

Pie LAKŠU ezera
VIESU NĀMS UN KEMPINGS

Z/S "LAKŠI"
Ventpils rajons
Usmas pagasts
LV 3619
Rīgas - Ventpils
šosejas 144. km
Tāl./fakss: 36 71844

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0305066498

OBLIGĀTAIS
EKSEMPLĀRS

2

2005-3

649

„1701. gadā ērģeles ir gatavas. Bargi skan pedāla bazūne, spoži – principiālbalsis, nazālā tembrā dzied regālreģistrs, sudrabaini rotājas mazpēdu stabules. Tad, visiem kopīgi gavilējot, parādās solītais brīnums. Engēlis, kas grezno aizmugures pozitīva jumtiņu, sāk cilāt zizli, it kā diriģēdams stabuļu korus. Koka saulīte prospekta priekšpusē griežas, vispārējai liksmei pievienojot zvārguļu šķindu. Ērglis, līdz tam nekustīgi tūpējis lielā prospekta čukurā, mūzikas ritmā sāk cilāt vareno spārnus. Te nu ir ko nenoskatīties un nenoklausīties...”

Ilma Grauzdiņa